

Vergrijzing is meer dan begroting

De Hoge Raad voor Financiën heeft zijn oordeel geveld over de begrotingsimplicaties van de vergrijzing. Dat oordeel is onthutsend. Maar liefst veertig jaar ijzeren discipline zijn nodig om de meeruitgaven van de vergrijzing in pensioenen en gezondheidszorg betaalbaar te maken. Wie dacht dat de afbouw van de staatsschuld de kwelgeest van de bezuiniging bezworen had, zal dus wel even slikken. We moeten dringend de ban van de begroting doorbreken en werk maken van een proactief beleidsplan.

Wat een vooruitzicht voor de jonge generaties. Al veroordeeld tot vier decennia van bezuiniging nog voor ze in het actieve leven stappen. En eigenlijk is het nog erger. De berekeningen van de Hoge Raad steunen namelijk op enkele merkwaardige premissen over economie en sociale zekerheid. Zo zouden onze economie en productiviteit de komende decennia gemiddeld sneller moeten groeien dan in het verleden. Voorwaar geen sinecure, als men beseft dat een verouderende en krimpende beroepsbevolking juist een rem zet op groei en productiviteit. En dan vergeten we nog de toenemende concurrentie door globalisering.

Voor de pensioenen voorziet de Hoge Raad maar in minimale stijging. Nochtans weet inmiddels iedereen dat de Belgische wettelijke pensioenen in verhouding tot het voorheen verdiende inkomen zowat de laagste van West-Europa zijn. De gezondheidszorg is een ander probleemkind. Het overheidsbudget daarvoor moet in de volgende 25 jaar gemiddeld bijna 40 procent trager stijgen dan in de voorbije 25 jaar. Maar wie wil tekenen voor minder gezondheidszorg in de toekomst?

Dan is er nog de grijsgedraaide plaat van de werkgelegenheid. In het komende decennium moeten netto meer dan 300.000 bijkomende arbeidsplaatsen worden

gecreëerd, welteverstaan in sectoren die uitkeringen besparen en belastingen opbrengen voor de vergrijzing. Welke economische groei zorgt voor een dergelijke jobcreatie? Het recente rapport van een andere Hoge Raad, die van de werkgelegenheid, heeft aangetoond dat jobgroei in België nog steeds overmatig teert op met belastingen gesubsidieerde tewerkstelling binnen en buiten de overheid. Daarnaast is er nog het pittige detail van langer werken. De OESO en het Internationaal Monetair Fonds hebben ons de afgelopen weken alweer gewaarschuwd dat het Generatiepact onvoldoende is, maar vakbonden en werkgevers zitten daarover nog steeds in de loopgraven.

We hebben in dit land al meer dan 20 jaar ervaring met begrotingsdiscipline. De noodzakelijke afbouw van de staatsschuld heeft ons niveau van sociale bescherming geleidelijk doen afkalven. Het Centrum voor Sociaal Beleid van Bea Cantillon meldt dat België op punt staat het koppeloton van de welvaartsstaten te lossen. Als we daar veertig jaar broeksriem aan toevoegen zitten we in de staart tegen het midden van de eeuw.

Eén zaak is dus duidelijk: als we van de vergrijzing geen nachtmerrie willen maken dan moet de minimalistische begrotingsstrategie gesteund worden door een groeiërichte beleidsstrategie. Ook de

Hoge Raad voor Financiën onderstreept dat. De hemel klaart bijna vanzelf uit als we economisch een versnelling hoger kunnen gaan. Daarvoor zijn hervormingen nodig die ons wapenen om de uitdaging van de

verbeteren en een hoog niveau van bescherming blijven garanderen. De evolutie naar aanvullend pensioensparen bewijst dit. Op termijn kan zij toelaten dat het wettelijk pensioen beter de zwakkeren

Als we van de vergrijzing geen nachtmerrie willen maken dan moet de minimalistische begrotingsstrategie gesteund worden door een groeigerichte beleidsstrategie.

globalisering tot een opportuniteit te maken. De grote beleidswerven liggen voor de hand. De competitiviteit van onze economie moet worden opgekrikt. Werken en investeren moeten aantrekkelijk worden gemaakt. De hoogte van de belastingen en de wijze van belasten zijn daar een onderdeel van. Een efficiënter overheidsapparaat evenzeer. België kan een groeipool zijn voor de creativiteit en de innovatie die nieuwe doorbraken en kansen genereren. Nokia kan ook aan Maas en Schelde. We kunnen dat weliswaar niet programmeren met een Marshallplan, maar wel bevorderen en stimuleren door structurele ingrepen.

We hebben nood aan een onbevangen debat over de organisatie van sociale bescherming en de werking van de arbeidsmarkt. Het is ondertussen genoegzaam bekend dat de sociale zekerheid te veel zekerheid geeft aan wie het niet nodig heeft en te weinig zekerheid aan wie het wel nodig heeft. De dure en rigide arbeidsmarkt straalt vooral af op de honderdduizenden werkloze kansarmen, niet op de goed opgeleide technici en kenniswerkers. Dit acuut sociaal deficit kan de motor zijn voor hervormingen die het eigenbelang op korte termijn inruilen voor het algemeen belang op lange termijn.

In de sociale zekerheid kan een doordachte combinatie van publiek en privaat de overheidsfinanciën ontzien, de solidariteit

dient. In de gezondheidszorg kan een doordachte combinatie van publiek en privaat de budgettaire impasse van de Hoge Raad helpen doorbreken. Dertig procent van het totale budget voor gezondheidszorg wordt vandaag al privé betaald. Wanneer we die feitelijke tweede pijler structureren, kunnen we efficiëntie, preventie en solidariteit in heel het systeem bevorderen.

Andere pistes zijn denkbaar en haalbaar. Europese landen zoals Finland, Spanje, Ierland en Oostenrijk bewijzen dat hervormingen mogelijk zijn en ook renderen. België zit voorsnog vast in de kramp van het Generatiepact en staart zich dan maar roerloos blind op het budgettaire plaatje. We miskennen en missen de kansen van beleidshervorming. In de aanloop naar de verkiezingen rommelt het wel over de regionalisering van arbeidsmarktbeleid en gezondheidszorg. Het wordt tijd dat men zich afvraagt waar dat beleid inhoudelijk naar toe moet.

Begrotingsstrategie is noodzakelijk voor het opvangen van de vergrijzing. Maar ze moet geflankeerd worden door een doelbewuste beleidsstrategie. Misschien moeten onze politici daarvoor maar een nieuwe hoge raad lanceren.

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute
Docent UGent

Verschenen als opiniestuk in De Standaard van 17-18 maart 2007.

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Nota are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Nota describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.